

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Strategisk Miljø Vurdering

Forslag til Natura 2000-plan
2016-2021

Kastbjerg Ådal

Natura 2000-område nr. 223,
Habitatområde H223

Kolofon

År:
2014

Titel:

Strategisk MiljøVurdering
Forslag til Natura 2000-plan 2015-2021
Kastbjerg Ådal
Natura 2000-område nr. 223
Habitatområde 223

ISBN nr.
978-87-7175-222-9

Dato:
18. december 2014

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, Strategisk
MiljøVurdering.

Forsidefoto:

Dalen omkring Østerkær Bæk i den vestlige del af
Natura 2000-området rummer værdifulde
rigkær. I forgrunden surt overdrev med lav
skorsonér. Fotograf: Henriette Bjerregaard.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Resume:

Strategisk MiljøVurdering for Natura 2000-
bisanalyse for Kastbjerg Ådal (nr. 223).
Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-
planforslagets påvirkning af miljøet.

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Må citeres med kildeangivelse

Sprog:

Dansk

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021	4
1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	4
1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ	7
1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt.....	10
1.4 Eksisterende miljøproblemer	12
1.5 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	12
1.6 Planens indvirkning på miljøet	13
1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	15
1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	15
1.9 Overvågning	17
1.10 Ikke teknisk resume	17

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021

Kastbjerg Ådal. Natura 2000-område nr. 223

Den enkelte Natura 2000-plan skal ifølge lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 1.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsatser fastsat i kommunale handleplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Det vurderes, at planen ikke har en grænseoverskridende effekt, idet Natura 2000-området ikke er placeret nær den danske grænse.

1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Målsætningerne består af en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området foreslås følgende overordnede målsætning:

At sikre eller genskabe en sammenhængende lysåben natur langs kysten og gennem hele ådalen, hvor en stor andel af arealet med lysåbne naturtyper er i høj naturtilstand og resten som minimum i god naturtilstand. Naturtilstanden og sammenhængen af områdets artsrige stilke-krat sikres.

Vandløbene fremstår i gunstig naturtilstand med gode fysisk og kemiske forhold og kontinuitet.

Områdets truede naturtyper prioriteres højt. Det gælder især de nationalt vigtige forekomster af artsrige rigkær. Hertil kommer surt overdrev og kalkoverdrev. Arealet udvides, og der genskabes store sammenhængende arealer med disse naturtyper og deres karakteristiske arter.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Baggrund for den overordnede målsætning:

I dette Natura 2000-område er det et særligt nationalt ansvar at sikre de væsentlige forekomster af rigkær (7230), idet Natura 2000-området rummer over 5 % af det samlede areal af denne naturtype inden for Natura 2000-områderne i den kontinentale biogeografiske zone.

Kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær betragtes som truede naturtyper, da de på nationalt og kontinentalt biogeografisk niveau har haft en stor tilbagegang og er i ugunstig bevaringsstatus. Indsatsen i 2. planperiode skal sikre, at den igangsatte indsats fra 1. planperiode fastholdes, at der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre de lysåbne naturarealer.

Forholdet til anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne, det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er således bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

Andre relevante planer

Natura 2000-planer for 2010-2015 blev vedtaget i december 2011, og de opfølgende kommunale handleplaner - blev endeligt vedtaget med udgangen af 2012/ begyndelsen af 2013.

De første Natura 2000-planer fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag.

I 2. generation Natura 2000-planer er det forudsat, at de aktiviteter, der er beskrevet i de nuværende kommunale og statslige handleplaner fastholdes og fortsættes i planerne, som er gældende fra 2016-2021.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne er gældende fra 2010 til udgangen af 2021.

Den første generation Natura 2000-planer blev udstedt i december 2011. For de marine områder er indsatserne primært gennemført gennem en generel regulering af de aktiviteter, der udgør en skade på udpegningsgrundlaget, herunder forbud mod fiskeri med bestemte redskaber og begrænsning af muligheden for jagt og adgang til områderne gennem justering eller oprettelse af natur- og vildtreservater. I Natura 2000-planer for perioden 2016-2021 forudsættes det, at indsatserne fra planperioden 2009-2015 fastholdes og fortsættes. I forhold til indsatsen i relation til

næringsstofbelastning og miljøfremmede stoffer, henvises til afsnittet om vandplanlægningen herunder.

Regeringen har i oktober 2014 offentliggjort Naturplan Danmark, der er en samlet plan for, hvordan den danske natur sikres på sigt. Målet med Naturplan Danmark er at sikre, at Danmark i 2050 har en mere mangfoldig natur, hvor den beskyttede natur, de store skove, nationalparkerne og de vigtige levesteder for truede arter er bundet tættere sammen. Dette skal bl.a. ske ved etablering af større naturområder og nye skove. Planen omfatter også en indsats relateret til de marine arter og naturtyper. Planen omfatter etableringen af et nyt Grønt Danmarkskort, der skal vise, hvor naturen findes i dag, og hvor den kan bindes bedre sammen. Natura 2000-områderne bliver rygraden i det Grønne Danmarkskort.

De statslige vandplaner er bindende for statslige myndigheder, regionsråd og kommunalbestyrelser. Natura 2000-planerne er koordineret med vandplanerne, der fastlægger indsatsen for kvaliteten af vandområderne. Natura 2000-planernes mål om forbedret vandkvalitet realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen. Natura 2000-planerne rummer derfor ikke indsatskrav vedrørende vandkvaliteten. Natura 2000-planens krav om en omfattende naturplejeindsats og forbedring af hydrologien vil dog også bidrage til at tilbageholde kvælstof og dermed have en effekt i forhold til vandplanens miljømål.

I henhold til vandområdeplanen vil en gennemførelse af planen for vandområdedistrikt Jylland og Fyn under vandrammedirektivet indebære indsatser til reduktion af kvælstofudledningen til vandmiljøet. Denne indsats understøtter Natura 2000-planens målsætninger. Det forudsættes derfor i Natura 2000-planerne, at den nødvendige indsats for forbedring af vandmiljøet i Natura 2000-områderne gennemføres i vandplanlægningen.

Det forudsættes, at den konkrete indsats, der påtænkes gennemført på grundlag af vandplanerne, og som kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt, vurderes for eventuelle konsekvenser for udpegningsgrundlaget. Indsatsen kan i givet fald gennemføres, hvis det på grundlag af den bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for Natura 2000-området.

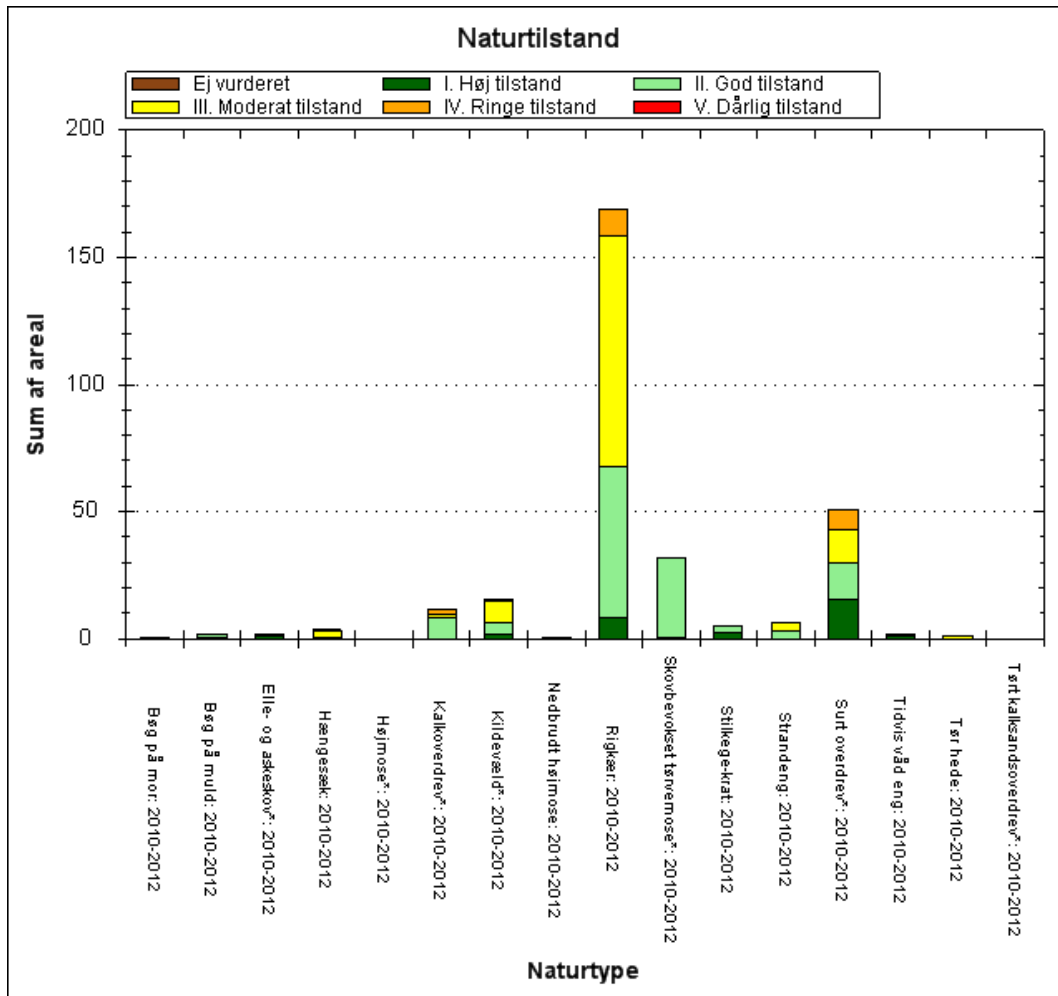
Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegnings- og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007 (habitatbekendtgørelsen). Af habitatbekendtgørelsens § 6 fremgår, at der i redegørelsen til planforslag i medfør af planloven, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal indgå en vurdering af forslagens virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger. Hvis vurderingen viser, at det ikke kan udelukkes, at planen kan skade Natura 2000-området, kan planen ikke vedtages.

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. Som led i denne plan skal kommunerne udarbejde en handlingsplan for klimatilpasning. Mariagerfjord og Randers Kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan for kommunen. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen. Dette vil blive fastlagt i forbindelse med udarbejdelsen af de kommunale Natura 2000-handleplaner og statslige drift- og plejeplaner. Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres.

Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus

1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

De kortlagte naturtypers areal (i ha) fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12.

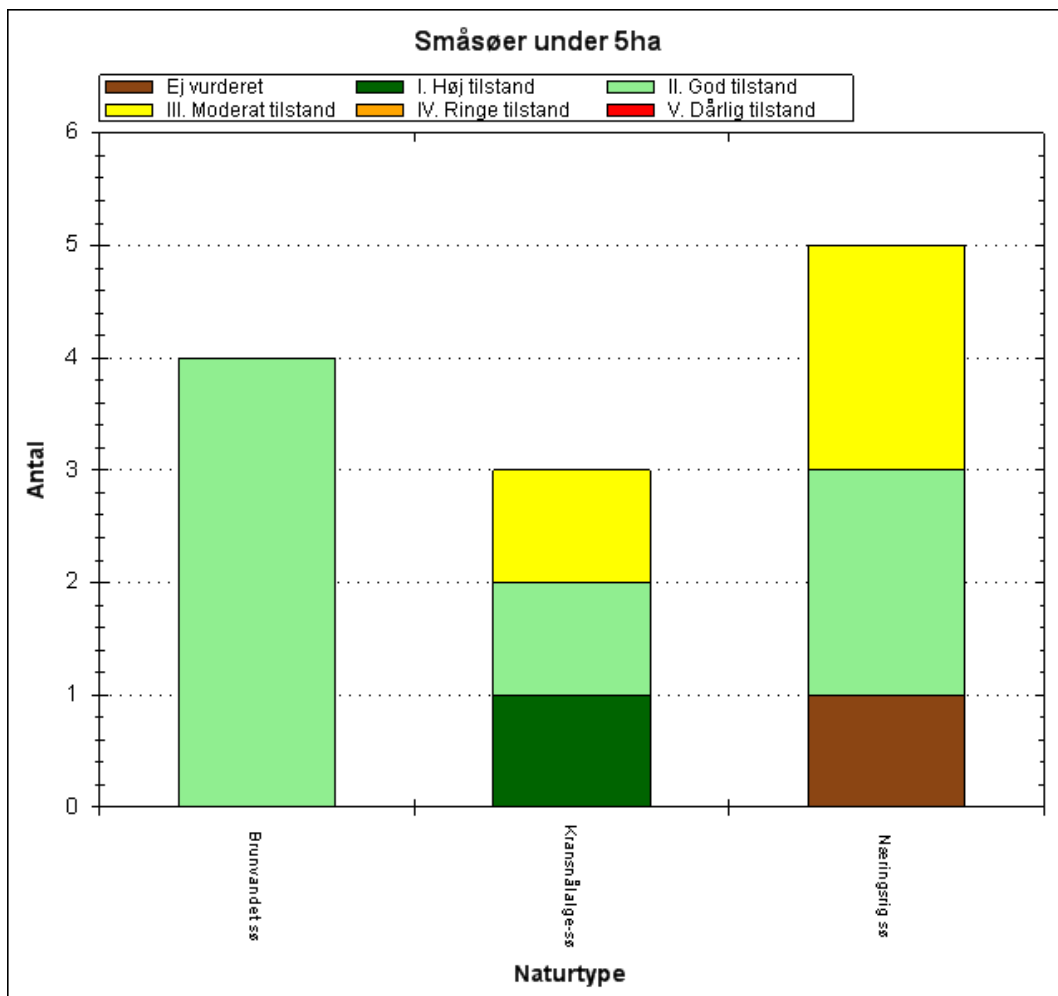
For den mest udbredte naturtype, rigkær (7230), er naturtilstanden god-høj på knap 70 ha (40 %), hvor naturtypen er i hensigtsmæssig græsningdrift, men på godt 100 ha (60 %) er naturtilstanden moderat-ringe. Det er typisk et lavt strukturindeks på grund af tilgroning, der trækker naturtilstanden ned, idet mange forekomster har gunstigt artsindeks, men på ca. 50 ha er artsindekset dog også lavt pga. meget fremskreden tilgroning eller næringsbelastning. Over halvdelen af arealet med kildevæld (7220) er i ugunstig naturtilstand, her vurderes det at tilgroning med vedplanter eller næringsbelastet grundvand, der medfører et ugunstigt artsindeks, er den primære årsag. Resten af kildevældene er i god eller høj tilstand som følge af en hensigtsmæssig drift og næringsfattigt grundvand.

For surt overdrev (6230) ses en stor kvalitetsmæssige spredning på forekomsterne, hvor godt halvdelen er i god-høj naturtilstand, mens resten er i moderat-ringe tilstand. Her er det både

manglende drift og lavt artsindeks på grund af bl.a. næringsbelastning, der er årsag til den ugunstige tilstand. For kalkoverdrev (6210) er artsklassen ugunstig på størsteparten af arealet, men hovedparten er alligevel i god naturtilstand på grund af en god-høj strukturklasse.

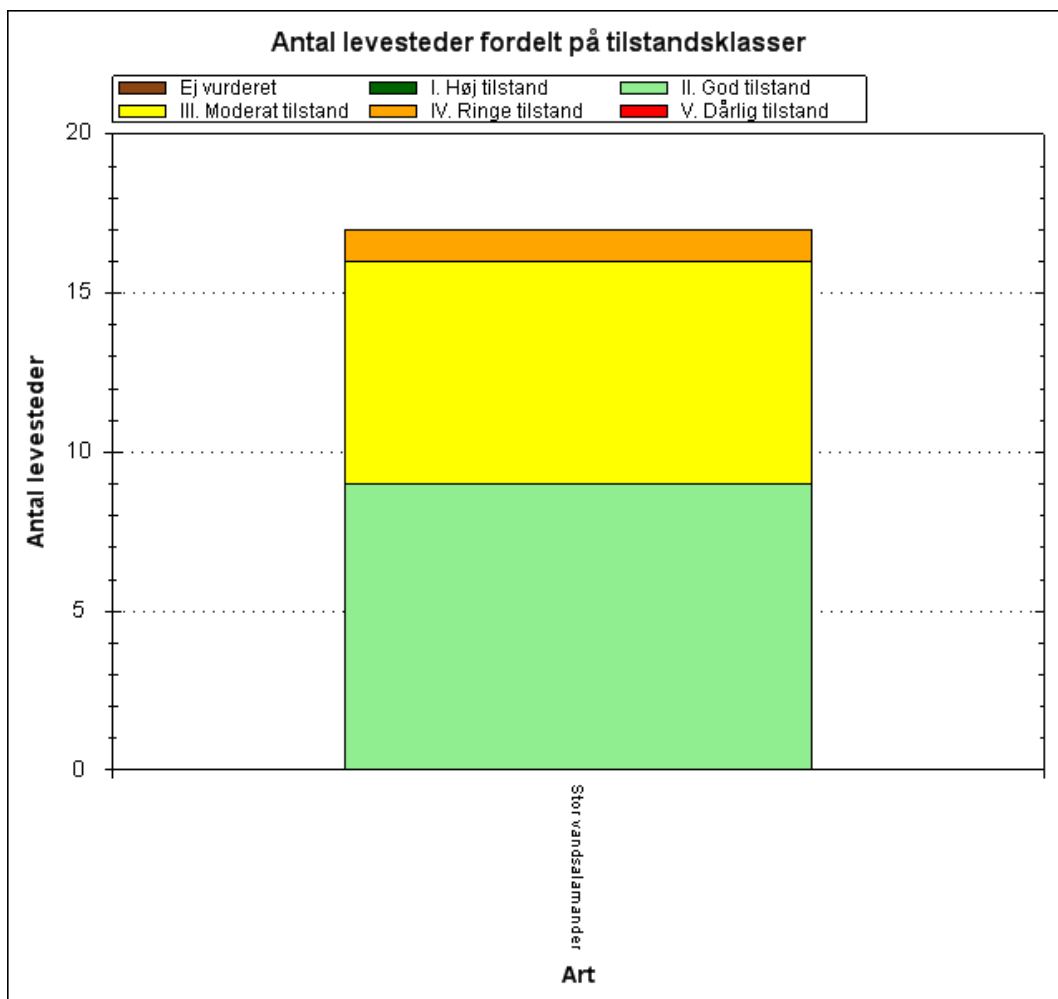
Arealet med strandeng (1330) er i moderat og god tilstand, og hele hedearealet (4030) er i moderat tilstand på grund af tilgroning. Den nedbrudte højmoser (7120) er i ringe-dårlig naturtilstand med meget lavt både arts- og strukturindeks på grund af både tilgroning og udtørring. For hængesæk (7140) ses, at hovedparten er i moderat tilstand, kun en enkelt forekomst ved Kjellerup Sø er i god naturtilstand.

Alle kortlagte skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer er i god-høj skovtilstand. For skovbevokset tørvemoser (91D0) dækker dette over, at en ringe artstilstand på halvdelen af arealet trækkes op af en god-høj strukturtilstand på hele arealet.

Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

Alle de 4 kortlagte brunvandede søer er i god tilstand. De kortlagte kransnålalgesøer fordeler sig med én sø i hver af kategorierne høj, god og moderat naturtilstand. Kun 4 af de 5 næringsrige søer er tilstandsvurderet, af disse er 2 i god og 2 i moderat tilstand. Næringsbelastning er en af hovedårsagerne til at nogle søer er i moderat tilstand, dette påvirker både arts- og strukturindeks negativt.

Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

De 17 kortlagte levesteder for stor vandsalamander fordeler sig med 9 i god og 8 i moderat-ringe tilstand - primært på grund af skygning og næringsberigelse. De enkelte levesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

En række naturtyper og levesteder for arter, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke planen for 2. planperiode iværksættes, er der risiko for, at den gode naturtilstand ikke fastholdes på den store andel af naturarealerne, der nu er i hensigtsmæssig drift samt at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på primært kildevæld, rigkær, tidvis våd eng og overdrev med en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift samt en indsats mod vedplantetilgroning for genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi. Manglende iværksættelse af planen vil desuden medvirke til at fastholde en række levesteder for ynglefugle i ringe eller moderat tilstand, hvor tilstanden er vurderet som ringe eller moderat på grund af tilgroning.

1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentlig berørt af Natura 2000-planen.

Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser.

Kunstig afvanding med grøfter eller dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en mere naturlig hydrologi kan i visse tilfælde modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for en del af de § 3-beskyttede overdrev og enge, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen, særligt hvis de indgår i et projekt til udvidelse og sammenbinding af habitatnaturtyperne. I og omkring Natura 2000-området findes en god bestand af de fredede arter spids- og butsnudet frø, markfirben og andre padder og krybdyr samt orkidéer som sump-hullæbe, kødfarvet og majgøgeurt. Hertil kommer en række sjældne karplanter som rustskæne, baltisk ensian og plettet kongepen, mosser som Paludella squarrosa og Helodium blandowii og svampe som vokshatte og rødblade. Sikring af pleje og i visse tilfælde genetablering af naturlig hydrologi medfører, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

Befolkningen og arealanvendelsen

Natura 2000-område N223 Kastbjerg Ådal er beliggende i Randers og Mariagerfjord Kommuner, der har et indbyggertal på henholdsvis 96.757 og 42.010, Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur vil ikke have betydning for arealanvendelsen, idet der dog kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

I medfør af naturbeskyttelseslovens generelle adgangsbestemmelser er der offentlig adgang på veje og stier samt udyrkede arealer i området. Der er dog som udgangspunkt restriktioner for færdsel på bl.a. hegnede arealer med græssende dyr og i private skove.

Menneskets sundhed

Mange, især bynære, Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Det vurderes, at Natura 2000-planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil hindre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag. Det vurderes således, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse kan fortsætte, ligesom sikringen af en beskyttede natur i øvrigt ikke vurderes at have en sundhedsmæssig effekt.

I forbindelse med et miljømiliardprojekt etableres der stisystemer og informationsstandere i området. En spejdergruppe har en shelterplads i området. Gennemførelsen af Natura 2000-planen

for området forventes at indgå i den fremtidige formidling. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne.

Jordbund, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer eller græsmarker til ny natur vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødskning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan medvirke til at mindske udledningen af CO₂.

Landskab

Området omfatter hele Kastbjerg Ådal, dalene omkring Glovdal Bæk og Kjellerup Sø samt dalen omkring Østerkær Bæk og den afvandede True Sø mod vest. Mod nord omfatter området en lille del af Mariager Fjord. Både Mariager Fjord og den sydlige del af Kastbjerg Ådal er opstået under istiden som to øst-vestgående tunneldale, der forbindes af en nord-sydgående vandløbsstrækning. Dalene skærer sig flere steder dybt ned i landskabet.

Den ca. 20 km lange Kastbjerg Å begynder hvor Glovdal Bæk løber sammen med afløbet fra Kjellerup Sø. Her krydses dalen af Rander-Mariager-hovedvejen, der er anlagt på en stor tværgående dæmning. I den vestlige del af habitatområdet ligger den tørlagte sø, True Sø, der afvander mod vest via Østerkær Bæk til Glenstrup Sø, som ligger i det tilgrænsende Natura 2000-område nr. 30 (Skals Ådal mv.). På vandskellet mellem Østerkær Bæk og Glovdal Bæk findes rester af højmose.

Ådalen er gennem flere hundrede år blevet påvirket af dræning, grøftning og tørvegravning, og vandløbene er på stort set hele forløbet kraftigt regulerede med et kanaliseret forløb og ringe fysisk variation. Kastbjerg Å er overvejende grundvandsfødt og omgivet af naturarealer, de hydrologiske forhold i åen er således hovedsageligt betinget af den naturlige fluktuation. Åen og dens tilhørende bække er et vigtigt gydevand og opvækstområde for havørred. Hele ådalen er levested for odder.

Ikke mindst de talrige rigkær og kildevæld i dalbunden af Kastbjerg Ådal samt dalene omkring Østerkær Bæk, True Sø og Kjellerup Sø påkalder sig interesse. Både kilder og rigkær er betinget af en opadgående strøm af kalkrigt grundvand, der munder ud ved skræntfoden eller mere diffust ude i dalbunden. Her findes bl.a. mange "ekstremrigkær" og fine kildevæld, der præges af kalkelskende arter, og hvor disse fortsat er afgræsset findes en meget artsrig flora med flere orkidéer og karakteristiske rigkærarter, der på landsplan er i tilbagegang. Af rødlistearter kan nævnes stivtoppet rørhvene samt rust-skæne, der formentligt har sit eneste voksested i Jylland ved True Sø. Rigkær og kildevæld er også levested for de tre arter af vindelsnegle: skæv-, sump-, og kildevældsvindelsnegl.

Ådalsskrænterne indeholder mange fine overdrev på sur bund, enkelte små heder samt skov. Det største skovområde er Dyrby Krat med ekstensivt drevet egekrat, flere steder med kreaturgræsning. Nogle af disse egekrat er meget fine, artsrige og med et veludviklet busklag, men egekrattet er også nogle steder opdelt af nåletræsparceller.

Ud til Mariager Fjord findes stejle kystskrænter med veludviklede kalkoverdrev, hvor Danienkalken ligger tæt på overfladen. Det flade marint forland rummer strandeng, strandoverdrev og rigkær. Natura 2000-området inkluderer desuden en lille, lavvandet del af fjorden og en mindre lagune. Fjordens plante- og dyreliv er præget af få næringsstofelskende arter, som f.eks. søsalat, der især dominerer i sensommeren.

1.4 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser. Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser herunder ammoniak er ofte den væsentligste påvirkning af mange naturligt næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Der er generelt sket et fald i den luftbårne kvælstofbelastning af naturarealerne inden for de seneste år. Faldet skyldes en nedgang i udledningen fra både danske og udenlandske kilder. Denne reduktion forventes at fortsætte som følge af national og udenlandsk regulering. På trods af reduktionen er tålegrænserne fortsat overskredet på en væsentlig andel af landets naturarealer, hvilket giver forringede muligheder for på sigt at opnå eller fastholde en gunstig naturtilstand. Der er ikke foretaget en konkret vurdering af tålegrænseoverskridelser til de enkelte Natura 2000-områder. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder væsentligt.

Intensiv landbrugsdrift på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan indebære en negativ påvirkning af naturindholdet i randområdet som følge af afdrift/udskylning af overskud af gødning eller sprøjtemidler. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter udkonkurreres af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig ekspansivt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på hederne.

Kunstig afvanding med grøfter eller dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter.

Natura 2000-planen har ingen betydning for deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, idet reguleringen foretages i husdyrgodkendelseslovgivningen.

Der skal foretages en vurdering af, hvordan ovenstående miljøproblemer påvirkes af Natura 2000-planen. Nedenstående er eksempler, der kan anvendes til inspiration. Alle miljøproblemer skal vurderes. Hvis planen ikke påvirker et konkret miljøproblem, skal de fremgå

Planen indeholder en målsætning om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Etablering af en mere naturlig hydrologi samt fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2010-2015 vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Derudover skal følgende fremhæves: Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede arter samt en lang række andre arter, der benytter området som yngle- og fourageringsareal.

1.5 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-

lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 27 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr.932 af 24. september 2009 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 2. planperiode.

1.6 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af landbrugsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1, litra f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. Planen vil ligeledes medvirke til at sikre levesteder for de fredede arter af padder, krybdyr og orkidéer.
Befolkningen	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget giver mulighed for større naturoplevelser.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en høj kvalitet. Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Der er offentlig adgang på veje og stier samt udyrkede arealer i store dele af området. I medfør af naturbeskyttelseslovens generelle adgangsbestemmelser er der dog som udgangspunkt restriktioner for færdsel på bl.a. hegnede arealer med græssende dyr og i private skove.

Jordbund	X		Planen påvirker jordbunden, hvis planens indsats for sammenhængende natur omfatter udpining af dyrkede eller gødskede arealer, der udlægges til natur. Dette er til gavn for en artsrig flora og fauna.
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje og forbedring af hydrologi vil medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at opnå vandplanens mål.
Luft		X	Det vurderes ikke, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter vil have indflydelse på luftkvaliteten.
Klimatiske faktorer	X		Mulig etablering af sammenhængende natur på omdriftsarealer vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer. Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan medvirke til at mindske udledningen af CO ₂ .
Materielle goder		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker materielle goder, idet planens indsats primært omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien. Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet imødegås.
Kulturarv, herunder kirker	X		Natura 2000-planens indsatser modvirker tilgroning af fortidsminder, og medvirker dermed til at sikre kulturarven. Planen vurderes ikke at medføre en påvirkning af omgivelserne omkring kirker.
Arkitektonisk arv		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker den arkitektoniske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag

Arkæologisk arv		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker den arkæologiske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag
-----------------	--	---	---

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår konfliktende naturinteresser henvises til afsnit 1.8.

1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Miljøvurderingen er gennemført ud fra de oplysninger, der fremgår af basisanalysen og udkast til Natura 2000-planen. Desuden er anvendt viden fra det nationale overvågningsprogram, NOVANA

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsats fastsat i kommunale handleplaner og, hvor der er tale om statsjede arealer, statens drift og plejeplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Alternativet til at udarbejde Natura 2000-planer ville være, at der skulle udarbejdes en forvaltningsplan for de enkelte områder. Det følger direkte af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner samt de relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler.

Modsat forvaltningsplanerne giver Natura 2000-planerne mulighed for på nationalt og biogeografisk niveau at foretage en samlet prioritering af, hvilken indsats der skal gennemføres for på sigt at sikre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Prioriteringen anvendes til udarbejdelsen af lokale forvaltningsplaner for områderne, de såkaldte handleplaner.

De seneste basisanalyser for Natura 2000-områderne, som er offentliggjort den 20. december 2013 viser, at der fortsat er forhold, som betyder, at naturen vanskeligt eller ikke kan sikres med den nuværende naturtilstand. På baggrund af basisanalyserne er der foretaget en national prioritering af, hvilke indsats der skal gennemføres i planperioden 2016-2021 for at sikre, at habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål om gunstig bevaringsstatus opfyldes på sigt.

Den nationale prioritering i anden planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i første planperiode fastholdes, og at der tages hånd om de særligt truede naturtyper og arter, samt at der fortsættes indsats for at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturtyper. Det sker ved at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje og sikre egnede

levesteder for områdets arter.

Tilsvarende arbejdes der på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåben natur. Disse indsatser er valgt, idet det vurderes, at indsatserne bedst modvirker de problemer, basisanalyserne har påvist i forhold til de enkelte Natura 2000-områder, ligesom indsatserne sikrer en fortsættelse af den strategi, der blev lagt i første planperiode. I forbindelse med udarbejdelsen af planerne har Naturstyrelsen på baggrund af basisanalyserne vurderet, i hvilke Natura 2000-områder det er muligt at foretage en konkret indsats for bestemte naturtyper.

Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-område nr. 223 Kastbjerg Ådal gennemføres en særlig indsats for rigkær samt kalk- og surt overdrev, idet der sikres sammenhæng mellem forekomsterne med henblik på at gøre arealet mere robust overfor pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), klimaændringer, for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer, og for at bidrage til etablering af større driftsenheder. Hertil kommer en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

Naturstyrelsen forbereder og igangsætter i dialog med relevante kommunalbestyrelser et større projekt med fokus på at skabe sammenhæng mellem arealer med kildevæld og rigkær i og omkring 7 ådale i Natura 2000-områderne nr. 15, 18, 22, 30, 33, 222 og 223 og med henblik på at kunne genoprette gunstig bevaringsstatus for rigkær. Projektet skal i det omfang, at det er muligt indenfor EU-Life-ordningens projektkrav bidrage til opfyldelse af vandmiljø- og klimamål. Potentielt berørte lodsejere vil blive nærmere orienteret i forbindelse med udarbejdelse af et projektforslag. I forhold til de marine Natura 2000-områder er der en begrænset viden om tilstanden for en stor del af de marine naturtyper. Der er derfor ikke på nuværende tidspunkt udviklet tilstandsvurderingssystemer for de marine naturtyper, som det kendes fra de terrestriske. Planlægningen består således primært af forslag til generel regulering af nye aktiviteter, der kan have en direkte skadelig effekt på konkrete naturtyper. Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Blandt de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Kastbjerg Ådal, er naturtyperne kystlagune, surt overdrev, aktiv højmosé, kildevæld samt skovbevokset tørvemosé og elle- og askeskov prioriteret i habitatdirektivet, og de skal derfor tilgodeses ved modstridende interesser med andre naturtyper og arter.

Desuden har en række naturtyper, herunder rigkær, på nationalt biogeografisk niveau haft så stor en tilbagegang, at de er opført som truede naturtyper. Der vil derfor blive gjort en særlig indsats for at øge arealerne af især disse naturtyper.

Øgning af arealet med kildevæld og rigkær kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemosé og elle-/askeskove. Hvor der er tale om unge birke- og ellesumpe opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne rigkær, prioriteres hensynet til at skabe større sammenhængende arealer med kildevæld og rigkær. Ligeledes prioriteres en udvidelse af levestedet for den sjældne bilag II-art blank seglmos på bekostning af skovbevokset tørvemosé. Gamle og/eller veludviklede forekomster af ellesumpe og skovbevoksede tørvemoser skal bevares.

Ved modstridende interesser mellem hængesæk og skovbevokset tørvemose skal den lysåbne hængesæk nordvest for Kjellerup Sø prioriteres på grund af dominans af tørvemasser. For øvrige hængesække prioriteres fri dynamik.

Rydning af skovbevokset tørvemose og elle- og askeskove med henblik på genskabelse af hængesæk, kildevæld og rigkær kan ske under forudsætning af, at det samlede areal af elle- og askeskov opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Ved modstridende interesser mellem surt overdrev og enekrat skal surt overdrev prioriteres, da det er en EU-prioriteret naturtype.

I dette habitatområde prioriteres en sikring af naturtilstand og areal af kildevæld og rigkær i forhold til tiltag til forbedring af forholdene for vandløb og marine naturtyper. Dette gælder også i forhold til eventuelle målsætninger om ændret vedligeholdelse i medfør af vandplanen. Begrundelsen herfor er, at kildevæld er en EU-prioriteret naturtype, og at rigkær er en truet naturtype i Danmark.

I overensstemmelse med ovenstående skal rigkær og kildevæld også prioriteres, hvis der opstår modstridende interesser med arten skæv vindelsnegl i kraft af, at denne art tilsyneladende trives bedst, hvor hele arealet ikke er tæt græsset eller slået. Ved en passende ekstensiv drift vurderes det dog, at arealerne kan forvaltes, så der ikke opstår konflikt mellem beskyttelsesinteresserne.

1.9 Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdiers tilstand via det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark den nationale tilstand og indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

1.10 Ikke teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området på sigt opnår gunstig naturtilstand. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur og arter, der findes i området, og planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Planen indeholder en omfattende plejeindsats, som medvirker til at sikre den eksisterende, beskyttede natur. Plejeindsatsen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter. Der gennemføres desuden en indsats for at skabe mere sammenhængende natur. Dette sker gennem etablering af tilskudsordninger til sikring af pleje samt eventuel omlægning af omdriftsarealer til naturarealer.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplettere og understøtte det igangværende miljømiliardprojekt og andre plejeforanstaltninger.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk